

Nr 142.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1927—1928 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritlöner; given Stockholms slott den 11 februari 1927.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

N. J. F. Almkvist.

Utdrag ur protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Almkvist anför härefter:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om beredande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1927—1928 åt de präster, som fått sina löneförmåner reglerade genom 1910 års prästerliga avlöningslagar.

Dyrtidstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. fl. prästmän.

Det torde därvid vara lämpligt att till en början erinra om gällande bestämmelser i ämnet.

De grundläggande stadgandena rörande prästernas dyrtidstillägg finnas intagna i den med riksdagen och kyrkomötet utfärdade lagen den 30 augusti 1918 (nr 724) angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner.

Angående sättet för gäldandet av krigstidsunderstödet föreskrives i lagen, att dylikt understöd åt kyrkoherdar, komministrar och ständiga adjunkter skall för varje pastorat, såvitt angår dess prästerskap, bestridas, i den mån sådant erfordras, medelst församlingsavgifter och övriga till prästerskapet anslagna avlöningstillgångar, på sätt och i den ordning 11 § första mom. samt 19 och 20 §§ lagen om reglering av prästerskapets avlöning stadga. Har för bestridande av, jämte avlöning, krigstidsunderstöd åt nu nämnda präster såsom församlingsavgifter inom ett pastorat utdebiterats sammanlagt större belopp än som motsvarar 6 öre för varje helt eller påbörjat tiotal kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, skall ersättning av kyrkofondens medel beredas pastoratet för det överskjutande beloppet. Krigstidsunderstöd åt adjunkt i egentlig bemärkelse samt åt innehavare av prästerlig emeritilön skall i sin helhet gäldas ur kyrkofonden.

I lagen meddelas vidare, bl. a., den bestämmelsen, att kyrkofonden ej får för något år i vidsträcktare mån tagas i anspråk för gäldande av krigstidsunderstöd än som motsvarar fondens återstående överskott för närmast föregående kalenderår, sedan samtliga fonden eljest åliggande utgifter blivit bestridda.

Genom lag den 22 april 1921 (nr 192) har ett tillägg till denna bestämmelse gjorts av innehåll, att, därest med iakttagande av angivna begränsning skäligen krigstidsunderstöd icke kan beredas prästerskapet, då må, där särskilda skäl föreligga, för ändamålet användas jämväl ytterligare belopp, icke överstigande den kapitalökning, fonden intill närmast föregående kalenderår vunnit efter den 31 december 1918.

Vad kontraktsprostarna beträffar, bereddes möjlighet till dyrtidstillägg först genom lagen den 19 november 1920 (nr 844) angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar.

De närmare bestämmelserna om prästernas dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1926—1927 återfinnas *dels* i kungörelsen den 20 juni 1924 (nr 312) angående dyrtidstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, *dels ock* i följande kungörelser den 18 juni 1926, nämligen (nr 287) om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förenämnda kungörelse den 20 juni 1924, (nr 288) angående dyrtidstillägg åt innehavare av prästerliga emeritilöner och (nr 289) om tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg åt extra ordinarie prästmän, vilka åtnjuta sjukledighetsarvode. Sistnämnda kungörelse har av Kungl. Maj:t utfärdats med stöd av bestämmelserna i 12 och 14 §§ i lagen om reglering av prästerskapets avlöning, såsom dessa lagrum lyda enligt lag den 21 november 1925 (nr 458).

I det följande kommer jag att i vissa delar något närmare ingå på innehållet i nämnda kungörelser, men vill till en början erinra om några av de allmänna grunderna för tilläggets utgående.

Till de i tjänst varande prästmännen utgår dyrtidstillägget under form av procentuellt tillägg, utgörande 34 procent av de med befattningen i fråga förenade kontanta avlöningsförmånerna, dock högst å 7,800 kronor, varjämte till befattningshavare, vilken vid ingången av ecklesiastikåret på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 16 års ålder, utgår ett fast tillägg av 60 kronor för år räknat för varje dylikt barn, s. k. *barntillägg*.

De sålunda fastställda grunderna för bestämmandet av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1926—1927 åt de i tjänst varande prästmännen avvika i någon mån från dem, som varit gällande i fråga om statens befattningshavare under motsvarande tidsperiod.

Med hänsyn till de säregna grunder, efter vilka det ordinarie prästerskapets löner utmätas, samt de regler, som gälla för bestridandet av kostnaden för det till samma prästmän utgående dyrtidstillägget, ansåg man, då systemet med så kallad glidande skala började användas för statstjänstemännens del, icke lämpligt att övergå till samma system beträffande de i tjänst varande prästmännen. Dessas dyrtidstillägg har därför även under ecklesiastikåren 1919—1927 utgått efter ett system med fixa belopp. För att bereda möjlighet att under löpande ecklesiastikårs lopp vidtaga eventuellt nödig jämkning i det prästerna tilldelade dyrtidstillägget har emellertid Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande att, därest det grundtal, i förhållande vartill statstjänstemännens dyrtidstillägg beräknades, under året bleve föremål för ändring, förordna, att det till prästerna utgående tillägget skulle undgå skälig jämkning. Med anledning härav har för nämnda ecklesiastikår stadgandet om tilläggets storlek formulerats på sådant sätt, att bestämmelsen förklarats skola gälla allenast tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade. Under ecklesiastikåret 1926—1927 har någon ändring av prästernas dyrtidstillägg icke vidtagits.

Med hänsyn till de naturaförmåner och tjänstbarheter, som tillförsäkrats en stor del av prästerskapet i samband med de förutvarande bostadsbostälernas utarrendering, och vilka givetvis i ett flertal fall medfört en ej oväsentlig lättnad i dyrtidens tryck, har det beträffande ecklesiastikåret 1918—1919 och senare ecklesiastikår ansetts skäligt, att de i tjänst varande prästernas dyrtidstillägg bleve föremål för någon nedsättning i jämförelse med statstjänstemännens. För de senaste ecklesiastikåren har det till prästerna utgående tillägget utmätts så, att det skulle komma att ligga omkring 3 procent under statstjänstemännens. Ifrågavarande minskning har ansetts lämpligen böra drabba enbart det procentuella tillägget.

Övriga avvikelser från de för statstjänstemännen gällande bestämmelserna, vilka avvikelser i regel varit föranledda av hänsyn till det egenartade prästerliga avlöningssystemet, torde icke vara av beskaffenhet att behöva särskilt beröras.

Efter denna återblick på de bestämmelser, som reglera prästernas dyrtidstillägg under nu löpande ecklesiastikår, ber jag få övergå till frågan om beredande av dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1927—1928.

I likhet med vad tidigare varit fallet synes beträffande det till prästerna under ecklesiastikåret 1927—1928 utgående dyrtidstillägget såsom allmän

regel böra gälla, att de grunder, som kunna komma att fastställas för utmätande av statstjänstemännens dyrtidstillägg för motsvarande tidrymd, böra i tillämpliga delar vara normerande jämväl för prästernas tillägg.

Nu gällande allmänna bestämmelser i fråga om de grunder, varefter statstjänstemännens dyrtidstillägg utmätas, äro meddelade i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265), med däri genom kungörelse den 18 juni 1926 (nr 270) gjorda ändringar.

Såsom närmare framgår av vad chefen för finansdepartementet under för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört till det vid 1927 års statsverksproposition i utdrag fogade statsrådsprotokollet över finansärenden har Kungl. Maj:t i avseende på dyrtidstillägg för budgetåret 1927—1928, med frångående av systemet med glidande skala, utgått från ett fixt indextal av 168 såsom bestämmande för dyrtidstilläggens storlek för hela budgetåret. I följd härav skulle i dyrtidstilläggs-kungörelserna utsättas fasta procenttal, som skulle utgöra, för befattningshavare i statens tjänst med oreglerade löner 34 och för f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer 18.

Prästernas dyrtidstillägg är, såsom förut nämnts, så avvägt, att procenttalet för dyrtidstillägget beräknats ligga tre enheter under procenttalet för det tillägg, som samtidigt utgår till statstjänstemän med oreglerade löner. Då prästernas dyrtidstillägg för innevarande ecklesiastikår utgår efter 34 procent, skulle alltså deras dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1927—1928 böra nedsättas till 31 procent. Något stadgande därom att bestämmelsen skall gälla endast tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar skulle ej vidare behöva förekomma.

Jag övergår härefter till att något beröra frågan om *vilka, som skola uppbära dyrtidstillägg*, och de löneförmåner, å vilka tillägget bör beräknas.

Vad angår förstnämnda fråga gäller för närvarande i fråga om befattningshavares nådårsberättigade stärbhusdelägare, att, därest under visst ecklesiastikår inkomsterna vid en prästerlig tjänst uppbäras av sådana stärbhusdelägare, dessa äga uppbära även det dyrtidstillägg, som skulle hava tillkommit befattningshavaren om han levat.

I det betänkande och förslag, som avgivits av 1925 års sakkunniga för beredande av bättre pensionsförmåner för vissa efterlevande efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, hemställde de sakkunniga, att Kungl. Maj:t måtte vid framläggande för riksdagen av grunder för dyrtidstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt emeriti under den tid, som infölle, sedan ett ifrågasatt nytt reglemente för nämnda kassa trätt i tillämpning, föreslå sådana ändrade bestämmelser för dyrtidstilläggets utgående, att sådant tillägg finge uppbäras jämväl av kassan under det nya vakansår, varom de sakkunniga framlagt förslag. Till stöd härför anförde de sakkunniga, att det vakansår, som kassan enligt de sakkunnigas förslag skulle få åtnjuta, vore avsett som en ekvivalent till nådåret, och att det därför syntes befogat, att kassans rätt till inkomst från befattningen

icke måtte göras mera begränsad än den rätt, som tillkommit nådårsberättigat stärbhus, om sådant funnits. Under erinran om förberörda, av de sakkunniga gjorda hemställan anförde föredragande departementschefen — enligt vad som framgår av det vid propositionen den 25 februari 1926 (nr 180) med förslag till grunder för här ifrågavarande dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1926—1927 i utdrag fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag — att, i händelse vissa av departementschefen förordade förslag i en den 19 februari 1926 till riksdagen avlåten proposition (nr 199) angående ändrade bestämmelser i fråga om den stärbhus efter präst tillförsäkrade förmånen av tjänst- och nådår m. m. vunne bifall och författningar av där angivet innehåll bleve utfärdade, nu berörda fråga torde få anmälas för Kungl. Maj:t i samband med spørsmålet om prästernas dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1927—1928.

Sedan nyssberörda, av departementschefen avsedda förslag bifallits såväl av riksdagen som av 1926 års kyrkomöte, utfärdade Kungl. Maj:t den 17 december 1926 författningar i ämnet, däribland *dels* kungörelse (nr 524) angående ändrade bestämmelser i fråga om den stärbhus efter präst tillkommande förmånen av tjänst- och nådår, *dels* kungörelse (nr 528) angående rätt för prästerskapets änke- och pupillkassa att uppbära ett års behållen inkomst av vissa prästerliga befattningar m. m., *dels ock* förnyat reglemente (nr 529) för prästerskapets änke- och pupillkassa.

I förstnämnda kungörelse (nr 524) förordnades, beträffande den stärbhus efter innehavare av prästerlig befattning enligt prästerskapets privilegier tillkommande rätten till tjänst- och nådår samt den därav härflytande rätten för änka och barn efter såsom emeritilöntagare avliden f. d. innehavare av dylik befattning att under motsvarande tid tillgodonjuta emeritilön, *dels* att tjänstårsrätten skall omfatta en tid av sex månader, räknat från och med månaden näst efter den, under vilken tjänstinnehavare avlidit, *dels ock* att nådårsrätten skall upphöra. Kungörelsen träder i kraft den 1 maj 1927, dock att därigenom skall lämnas oförkränt den nådårsrätt, vilken tillkommer efterlevande efter tjänstinnehavare, som avlidit före den 1 maj 1927, eller som avlider vid tjänst, vilken han omedelbart före sagda dag innehade eller ock erhållit eller tillträtt på grund av före samma dag gjord ansökan, eller som före samma dag undfått emeritilön, eller som framdeles erhåller emeritilön vid befattning, vid vilken tjänst- och nådårsrätten, efter vad nu stadgats, kvarstått, därest emeritilön icke tilldelats tjänstinnehavaren.

I kungörelsen nr 528, som likaledes träder i kraft den 1 maj 1927, förordnades, att prästerskapets änke- och pupillkassa skall äga uppbära ej mindre ett års behållen inkomst av varje prästerlig befattning, ständig adjunktsbefattning inbegripen, som finnes i riket den 1 maj 1927, sådana befattningar likväl undantagna, av vilka inkomsten, efter dödsfall som inträffat sagda dag eller senare, uppbäres av nådårsberättigad stärbhusdelägare, vilken kassan förbehållna inkomst, där ej Kungl. Maj:t i visst fall annorlunda förordnar, skall utfalla vid första ledighet i vederbörande tjänst, än även ett års emeritilön för varje fall då innehavaren icke efterlämnar änka eller barn men, om sådana funnits, nådårsrätten i enlighet med angivna grunder varit dem förbehållen.

Sakkunnigas förslag att dyrtidstillägg skall uppbäras av prästerskapets änke- och pupillkassa under det nya vakansår, som enligt numera meddelade föreskrifter tillkommer kassan, torde få anses från kyrkomötets samt prästerskapets änke- och pupillkassas sida hava utgjort en förutsättning för godtagande av de ändrade bestämmelserna i fråga om den stärbhus efter präst tillkommande förmånen av tjänst- och nådår och i samband därmed om beredande av förbättrad pensionering från nämnda kassa. Såsom en konsekvens av dyrtidstilläggs utgående under ifrågavarande nya vakansår, synes följa att även i de fall, då kassan äger uppbära emeritilön, dyrtidstillägg å sådan lön bör tillkomma kassan. Vid utfärdande av bestämmelser om dyrtidstillägg åt präster och prästerliga emeriti för tiden från och med den 1 maj 1927, då förberörda ändrade bestämmelser i fråga om tjänst- och nådår träda i tillämpning, torde därför böra meddelas föreskrifter rörande dyrtidstilläggets utgående under det nya vakansåret, respektive under tid då nämnda kassa uppbär emeritilön. Till frågan om dyrtidstillägg i sistnämnda fall återkommer jag i samband med spörsmålet om dyrtidstillägg åt prästerliga emeriti.

Härefter vill jag beröra ytterligare några omständigheter, som torde böra beaktas vid utfärdande av bestämmelser angående dyrtidstillägg åt präster.

Förutom de ovan angivna författningarna utfärdade Kungl. Maj:t den 17 december 1926 jämväl, bland annat, lag (nr 526) om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m. samt kungörelse (nr 530) angående ändrad lydelse av bland annat 1 § i den s. k. adjunksavlöningsfördordningen.

Stadgandena i omförmälda lag innebära i huvudsak att församlingarna åläggas att som avlösning av nådårstungan utgöra till kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat och till s. k. ständiga adjunkter ett lönetillägg, motsvarande 1,5 procent av lönen respektive arvodet, ålderstillägg inberäknat, oavsett huruvida sådant blivit intjänat. Detta lönetillägg, — vilket i sak endast är en avgift till änke- och pupillkassan för den nya pensionsförmån av 7 procent av delaktighetsbeloppet, vilken utgår ur kassans nybildade försäkringsfond — gäldas medelst församlingsavgifter och övriga till prästerskapets avlöning anslagna medel inom den ram, som redan är anvisad för prästlönernas bestridande, och sålunda med rätt för församlingarna att i vissa fall få ersättning ur kyrkofonden.

Enligt kungörelsen nr 530 år 1926 skall arvode till adjunkt i egentlig bemärkelse — vilket arvode i regel utgår med 1,200 kronor — höjas till 1,260 kronor för det fall, att vederbörande vunnit delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassa. Avsikten med denna arvodesförhöjning är att förebygga, att dessa adjunkter skola genom att ingå på de nya pensionsvillkoren få sina lönevillkor på ett kännbart sätt förminskade. Att dyrtidstillägg skulle beräknas på de lönetillägg och den arvodesförhöjning,

om vilkas utgående bestämmelser sålunda meddelats, har icke av de sak-kunniga ifrågasatts, och det torde få anses ligga i sakens natur att så ej skall ske. För att emellertid vid fastställande av de belopp, som skola utgå som dyrtidstillägg, misstag ej må äga rum, lärer försiktigheten bjuda att vid utfärdande av bestämmelser om dyrtidstillägg intaga förtydligande föreskrifter i förevarande avseende.

Vidare torde böra iakttagas, att nu gällande föreskrifter rörande prästerliga stärbhusdelägars rätt till dyrtidstillägg under tjänst- och nådår behöva undergå den ändring, som betingas av de nya bestämmelserna i fråga om tjänståret och nådåret.

Härefter torde frågan om *de löneförmåner, å vilka dyrtidstillägg skall beräknas*, få något närmare beröras i vad angår kyrkoherdar och komministrar.

Enligt gällande bestämmelser beräknas procentuellt dyrtidstillägg för kyrkoherdar och komministrar å lön, ödebygdstillägg, ålderstillägg, hyresersättning, skjutsersättning (men ej å fast resanslag enligt lagen den 21 november 1925, nr 449) och tillfällig löneförbättring. Uppgår befattningshavares avlöning till mera än 7,800 kronor för år räknat, utgår dyrtidstillägg icke å den del, som överstiger nämnda belopp. Vidare beräknas dyrtidstillägg icke å sådan förhöjning av lön, som omförmäles i 10 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning.

Vad först angår *skjutsersättningen* kommer densamma jämlikt bestämmelserna i förberörda lag den 21 november 1925 (nr 449) att från och med ecklesiastikåret 1927—1928 efter hand ersättas av fasta resanslag, å vilka dyrtidstillägg icke utgår. Nu nämnda ändrade förhållanden äro ägnade att successive verka minskning i dyrtidstilläggens sammanlagda belopp.

Beträffande vidare bestämmelserna att dyrtidstillägg beräknas bland annat å *hyresersättning* men icke utgår å högre belopp än 7,800 kronor, ävensom att dyrtidstillägg icke beräknas å *löneförhöjning* enligt 10 § lönereglerningslagen har *centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen* i skrivelse den 18 februari 1926 hemställt, att ändring måtte företagas i omförmälda bestämmelser i syfte, att dyrtidstillägg finge utgå å hyresersättning oberoende av det belopp av 7,800 kronor, varå dyrtidstillägg högst får beräknas, dels ock att dyrtidstillägg finge beräknas å löneförhöjning enligt 10 § lönereglerningslagen.

Över denna framställning hava *kammarkollegiet och statskontoret* den 27 maj 1926 avgivit gemensamt utlåtande och därvid anfört bland annat:

Enär ett bifall till framställningen, att dyrtidstillägg måtte få utgå å hyresersättning oberoende av omförmälda maximibelopp av 7,800 kronor, skulle i fråga om rätten att tillgodoräkna sig dyrtidstillägg sätta en kyrkoherde, vilkens samtliga löneinkomster, hyresersättning inberäknat, överstege 7,800 kronor, i bättre ställning än en statstjänsteman med motsvarande avlöning,

kunde ämbetsverken med hänsyn till att prästerna i avseende å nu ifrågasvarande löneförmåner ansetts böra vara likställda med statstjänstemännen icke tillstyrka avseende å ansökningen så vitt nu vore i fråga.

Vad vidare anginge den av centralstyrelsen berörda bestämmelsen att dyrtidstillägg ej finge beräknas å löneförhöjning enligt 10 § löneredgeringslagen, syntes det ämbetsverken principiellt riktigt, att dyrtidstillägg icke utginge å sådan förhöjning. Dyrtidstillägget vore nämligen avsett att jämte den reglerade lönen med tillhörande tillfällig löneförbättring lämna tjänst innehavaren den avlöning, som med hänsyn till gällande prisnivå krävdes för att giva honom anständig bärning.

Av skäl som kammarkollegiet och statskontoret anfört anser jag mig icke kunna tillstyrka centralstyrelsens framställning om ändring i angivna delar av bestämmelserna om dyrtidstillägg åt präster.

Jag övergår härefter till frågan om dyrtidstillägg åt innehavare av prästerliga emeritilöner.

Till *innehavarna av prästerliga emeritilöner* utgick under ecklesiastikåren 1922—1926 dyrtidstillägget med dels ett belopp, bestämt i förhållande till ett för varje kvartal gällande grundtal, *procentuellt tillägg*, dels *barntillägg*, dels ock ett för varje kvartal lika belopp, *fast tillägg*. Det procentuella tillägget beräknades med ledning av det tal, som ansågs motsvara den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda levnadskostnadsökningen och utgick i förhållande till ett för kvartal beräknat tilläggsunderlag samt efter ett procenttal, motsvarande hälften av talet för levnadskostnadsökningen och i förekommande fall avjämnat till närmast lägre hela tal. Tilläggsunderlaget utgjordes i fråga om emeritilön för kyrkoherde och komminister av den på kvartalet belöpande delen av emeritilönen samt i fråga om emeritilön till extraordinarie präst av ett belopp av 450 kronor för kvartal. Barntillägget utgick till innehavare av emeritilön, vilken vid ecklesiastikårets ingång på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 16 år, med 15 kronor för kvartal och varje sålunda underhållet barn, dock med iakttagande av viss begränsning. Det fasta tillägget avsåg att giva innehavarna av de lägsta emeritilönerna en förhöjning i dyrtidstillägget, som motsvarade det till vissa av statens pensionärer utgående pensionstillägget jämte därå belöpande dyrtidstillägg.

Jämlikt 3 § lagen om krigstidsunderstöd den 30 augusti 1918 skola de grunder, som gälla för krigstidstillägg eller annat dylikt understöd åt statens pensionärer, äga motsvarande tillämpning i fråga om krigstidstillägg åt prästerliga emeriti.

För att i möjligaste mån jämställa de sistnämnda med pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst i motsvarande pensionsläge hade man, enligt vad nyss nämnts, tilldelat innehavarna av emeritilöner under en viss storlek, förutom dyrtidstillägg och barntillägg, jämväl ett s. k. fast tillägg,

så avpassat att det motsvarade statspensionärernas pensionstillägg med därå belöpande dyrtidstillägg.

Genom denna anordning voro innehavarna av prästerliga emeritilöner i avseende å dyrtidstillägg likställda med statens f. d. befattningshavare med icke reglerade pensioner, till vilka senare dyrtidstillägget utgick efter en högre procent än till f. d. befattningshavare med nyreglerade pensioner. Enligt kungörelse den 18 juni 1925 (nr 275), utfärdad i överensstämmelse med riksdagens beslut, försvann denna skillnad i dyrtidstilläggens belopp för statens pensionärer från och med budgetåret 1925—1926: pensionerade f. d. statstjänstemän m. fl. erhöilo därefter dyrtidstillägg efter reducerade grunder enligt de för pensionärer med reglerade pensioner gällande bestämmelser. I samband därmed undergingo de icke reglerade pensionerna, fränsett de ytterligare förmåner, som skulle tillkomma vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst, viss förhöjning, motsvarande minskningen i dyrtidstillägget. För att samma bestämmelser rörande dyrtidstillägg, som numera gälla för f. d. befattningshavare i statens tjänst, skulle bliva gällande för innehavarna av emeritilöner, skulle dessa löner behöva höjas på samma sätt.

Då emellertid genomförandet av en sådan ändring erfordrade både riksdagens och kyrkomötets samtycke, löstes frågan om ordnandet av dyrtidstilläggen åt prästerliga emeriti för *ecklesiastikåret 1926—1927* på det sätt, att till emeriti utgår dels ett fast dyrtidstillägg och dels ett efter de reducerade grunderna och med underlag av såväl emeritilönen som det fasta tillägget (dock tillhopa högst 1,200 kronor för kvartal) beräknat procentuellt dyrtidstillägg samt att det fasta tillägget bestämts till sådant belopp, att summan av de båda tilläggen motsvarar vad som enligt dittills gällande bestämmelser skulle hava utgått i ett efter de förutvarande grunderna beräknat procentuellt tillägg jämte det i förekommande fall utgående fasta tillägget.

I överensstämmelse med vad som ägt rum beträffande pensionsförhöjningen åt statspensionärerna har i den nya kungörelsen om dyrtidstillägg åt prästerliga emeriti (1926: 288) intagits en tabell, utvisande för varje tiotal kronor av emeritilönebeloppen för de förutvarande ordinarie prästmännen det därå belöpande fasta tillägget. För extra ordinarie präst utgör det fasta tillägget 422 kronor för år.

Det till de prästerliga emeriti utgående barntillägget å 15 kronor för kvartal är nedsatt till det för statspensionärer gällande eller 12 kronor för kvartal.

Beträffande förevarande frågas ordnande för tiden efter ecklesiastikåret 1926—1927 avgåvo efter anmodan *kammarkollegiet och statskontoret* den 27 maj 1926 gemensamt utlåtande och förslag. Ämbetsverken anförde därvid bland annat:

Sagda fråga torde lämpligen böra lösas på det sätt, att prästerliga emeriti berättigades att även efter ecklesiastikåret 1926—1927 uppbära ett belopp motsvarande det föreslagna nya dyrtidstillägget, men förändrat till fast förhöjning av eller tillägg till emeritilönen. I ämnet erforderlig bestämmelse borde meddelas genom lag. Det hade syntes ämbetsverken som bestämmelsens rätta plats vore i lagen om emeritilöner för präster, vilken lags 2 § borde erhålla ett ändrat innehåll. Denna ändring syntes kunna ske så att ifrågavarande förhöjning av emeritilönen lades såsom fyllnadsbelopp till den nuvarande emeritilönen såsom grundbelopp. Summan av dessa båda belopp skulle alltså för framtiden bilda den prästerliga emeritilönen.

Omförmälda ändring medförde behov av ändring även i emeritilönelagens 3 §. Det där omförmälda maximumbeloppet 500,000 kronor borde givetvis förhöjas med ett belopp, motsvarande summan av de belopp, varmed de till nämnda maximum uppgående emeritilönerna komme att förhöjas. Av verkställd uträkning framginge att förhöjningen i fråga kunde i medeltal beräknas till något mer än 13,20 procent av emeritilönernas belopp. Ett till 70,000 kronor (motsvarande 14 procent av 500,000 kronor) avrundat belopp syntes skäligen böra upptagas som förhöjning av sagda maximum, vilket alltså föreslogs till 570,000 kronor.

Ämbetsverken hemställde slutligen, att Kungl. Maj:t täcktes dels föreslå riksdagen och kyrkomötet att antaga lag om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ i lagen den 9 december 1910 (nr 141 sid. 35) om emeritilöner för präster av viss, närmare angiven lydelse,

dels ock, i händelse av bifall till sagda förslag, föreslå riksdagen att godkänna vissa närmare angivna grunder för beviljande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1927—1928 åt innehavare av prästerliga emeritilöner.

Storleken av det sålunda föreslagna fyllnadsbeloppet för ordinarie tjänstinnehavare framgår av en vid lagförslaget fogad tabell. För extra ordinarie tjänst utgör fyllnadsbeloppet 422 kronor.

I skrivelse den 23 september 1926, nr 9, underställde Kungl. Maj:t kyrkomötets prövning omförmälda förslag till lag om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ i lagen om emeritilöner för präster att träda i kraft den 1 maj 1927. Sedan kyrkomötet i skrivelse den 3 november 1926, nr 35, anmält, att kyrkomötet godkänt ifrågavarande lagförslag, har Kungl. Maj:t i en den 4 januari 1927 avlåten proposition, nr 26, föreslagit riksdagen att för dess del antaga samma lagförslag.

Det av kammarkollegiet och statskontoret avgivna förslaget till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1927—1928 åt innehavare av prästerliga emeritilöner är av i huvudsak följande innehåll:

Dyrtidstillägget utgår under form av dels procentuellt tillägg dels ock barnstillägg.

Procentuellt tillägg beräknas med ledning av det tal, som anses motsvara den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda levnadskostnadsökningen. Såsom sådant tal skall för varje kvartal av vederbörande ecklesiastikår gälla det tal, som under samma kvartals första månad äger tillämpning i fråga om beräkning av dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

Procentuellt tillägg utgår i förhållande till ett för kvartal beräknat tilläggsunderlag samt efter ett procenttal, som med 16 enheter understiger hälften av talet för levnadskostnadsökningen och som i förekommande fall avjämnas till närmast lägre hela tal.

Tilläggssunderlaget utgöres av den på kvartalet belöpande delen av emeritilönen, dock högst 1,200 kronor.

Innehavare av emeritilön, vilken vid ecklesiastikårets ingång på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 16 års ålder, erhåller såsom *barn-tillägg* 12 kronor för kvartal och varje sålunda underhållet barn, dock med iakttagande av att barn-tillägget icke må till beloppet överstiga det procentuella tillägget.

Om innehavare av emeritilön under ecklesiastikåret avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset. Uppbäres emeritilön av förutvarande innehavarens änka eller barn, äge änkan eller barnen uppbära även det dyrtidstillägg, som skulle hava tillkommit emeritus, därest han levat.

Beträffande de av ämbetsverken sålunda förordade grunderna för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1927—1928 åt prästerliga emeriti har jag endast ett par erinringar att göra.

På grund av att Kungl. Maj:t, såsom i det föregående omnämnts, föreslagit, att dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst skall under budgetåret 1927—1928 utgå efter ett fast procenttal av 18, torde jämväl i fråga om dyrtidstillägg åt prästerliga emeriti böra, i stället för vad ämbetsverken i sådant avseende föreslagit, utsättas samma fixa procenttal.

I bestämmelserna om dyrtidstillägg åt innehavare av prästerliga emeritilöner torde vidare — i analogi med vad som föreslagits beträffande dyrtidstillägg under det nya vakansår, som tillkommer prästerskapets änke- och pupillkassa — böra intagas föreskrift därom, att, om nämnda kassa uppbär emeritilön, kassan må äga uppbära jämväl det dyrtidstillägg, som skulle hava tillkommit emeritus, om han levat.

Jag övergår härefter till att behandla *dels* frågan om *kostnaden för dyrtidstillägget* under ecklesiastikåret 1927—1928, därest detta tillägg kommer att utgå enligt de av mig förordade grunderna, *dels ock* spörsmålet om *kyrkofondens förmåga att bära den på fonden belöpande andelen av sagda kostnad*.

Såsom redan framhållits kommer på grund av stadgandet i 4 § lagen den 30 augusti 1918 en del av dyrtidstillägget till det ordinarie prästerskapet och de ständiga adjunkterna i nyreglerade pastorat att påvila pastoraten i form av ökade församlingsavgifter inom den stadgade ramen av 6 öre per 10-krona av hela inkomstbeloppet. Återstoden av tillägget till nämnda befattningshavare får kyrkofonden vidkännas *dels* i form av minskad inkomst av arrendemedel, lägenhetsavgälder och räntor, vilka eljest skulle från pastoraten hava inlevererats till fonden enligt 3 § 5 mom. kyrkofondslagen, *dels* genom ökad utbetalning av skogsförsäljningsmedel, som tillkomma pastoraten enligt 19 § 4 mom. prästlönerregleringslagen, *dels ock* genom förhöjda

bidrag till pastoraten enligt 21 § sistnämnda lag. Vad åter angår dyrtidstillägget till adjunkter i egentlig bemärkelse, kontraktsadjunkter, stiftsadjunkter, kontraktsprostar, emeriti och sjuklediga extra ordinarie präster drabbar kostnaden härför allenast kyrkofonden.

Beträffande kostnaden för dyrtidstilläggen och dess fördelning mellan pastoraten och kyrkofonden har beräkning verkställt inom ecklesiastikdepartementet. Med ledning av en rörande ifrågavarande kostnad för ecklesiastikåret 1923—1924 och densamma fördelning av kyrkofondskommittén utförd undersökning och kalkyl, vars resultat finnes intaget i det vid Kungl. Maj:ts proposition den 16 mars 1923, nr 215, med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1923—1924 åt präster i utdrag fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, hava nu kostnaderna för ifrågavarande dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1927—1928 approximativt beräknats på sätt framgår av följande tablå, därvid å ödebygdstillägg belöpande dyrtidstillägg icke upptagits såsom en särskild post utan inräknats i de generella beloppen för de olika grupperna av befattningshavare.

	Summa dyrtidstillägg	Av totalbeloppet be- strides av:	
		pastoraten	kyrkofonden
	Kronor	Kronor	Kronor
Ordinarie präster och ständiga adjunkter	4,200,000	1,670,000	2,530,000
Adjunkter i egentlig bemärkelse	110,000	—	110,000
Kontraktsadjunkter m. fl.	13,000	—	13,000
Kontraktsprostar	28,000	—	28,000
Emeriti	105,000	—	105,000
Sjuklediga extra ordinarie präster	3,000	—	3,000
	4,459,000	1,670,000	2,789,000

Såsom synes av tablå beräknas utgifterna för prästernas dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1927—1928 enligt föreslagna grunder uppgå till ett sammanlagt belopp av omkring 4,459,000 kronor, varav cirka 1,670,000 kronor skulle bestridas av de särskilda pastoraten, under det att omkring 2,789,000 kronor skulle komma att belasta kyrkofonden.

Jag kommer härefter till frågan om kyrkofondens förmåga att bära den på fonden belöpande andelen av utgifterna för dyrtidstillägget.

Enligt å statskontorets fondbyrå verkställda approximativa beräkningar uppgick kyrkofondens behållning den 31 december 1925 till omkring 30,256,000 kronor. Fondens fordran hos domänstyrelsen kunde samma dag uppskattas till cirka 6,400,000 kronor. Den 31 december 1926 hade enligt å fondbyrån verkställda beräkningar fondens behållning ökat till omkring 33,200,000 kronor. Fordringarna hos domänstyrelsen kunde då approximativt beräknas till 4,728,000 kronor.

I förevarande sammanhang torde det vara riktigast att icke räkna med de hos domänstyrelsen innestående medlen, enär enligt 1910 års ecklesiastika lönelagstiftning med begreppet kyrkofonden avses endast de medel, som befinna sig under statskontorets förvaltning. Kyrkofondens inkomster under år 1926 kunna alltså anses hava överstigit dess utgifter — dyrtidstillägget inberäknat — för samma tid med 2,944,000 kronor.

I § 5 första stycket lagen den 30 augusti 1918 (nr 724) om krigstidsunderstöd stadgas, att kyrkofonden icke må för något år i vidsträcktare mån tagas i anspråk för gäldande av krigstidsunderstöd än som motsvarar fondens återstående överskott för närmast föregående kalenderår, sedan samtliga fonden eljest åliggande utgifter blivit bestridda. Till bestridande av kostnaden för dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1927—1928 läres således enligt detta författningsrum få disponeras ett belopp motsvarande skillnaden mellan fondens inkomster år 1926 och dess så att säga ordinarie utgifter (d. v. s. de utgifter, som icke hänföra sig till dyrtidstillägget) under samma år.

Såsom framgår av det förut sagda har fonden under år 1926 ökat med cirka 2,944,000 kronor. Fondens utgifter för dyrtidstillägg under samma år beräknades i det vid proposition nr 180 till 1926 års riksdag i utdrag fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 25 februari 1926 till omkring 3,048,000 kronor. Ett belopp av cirka 5,992,000 kronor skulle således få användas för bestridande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1927—1928. Då fondens utgifter för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1927—1928 beräknats komma att uppgå till omkring 2,789,000 kronor, möter med hänsyn till förenämnda lagbestämmelse intet hinder för beviljande av dyrtidstillägg enligt de grunder för vilka i det föregående redogjorts.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna de av mig i det föregående förordade allmänna grunderna för beviljande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1927—1928 till de prästmän, som finnas omförmälda i lagen den 30 augusti 1918 (nr 724) angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner, i lagen den 19 november 1920 (nr 844) angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar samt i lagen den 21 november 1925 (nr 455) angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gustaf Breitholtz.